

Πρόλογος του Δημήτρη Μαλιδέλη

Όποιος δεν πράττει ούτε διανοείται το κακό δεν οδηγείται βεβαίως στην άρνηση της ύπαρξης του κακού αλλά στην άρνηση να πιστέψει στον μοιραίο χαρακτήρα του, όσο και να αρνηθεί την παραδοχή πως το κακό είναι αναπόφευκτο και αθεράπευτο.

Curzio Malaparte *Το δέρμα*, 2017, Ελλ. μτφρ. σελ. 81

Στην *Εισαγωγή στον Ναρκισσισμό* (Freud, 1914) η διαστροφή παίρνει τον χαρακτήρα μιας ισχυρής δόμησης του ατόμου. Αυτή η εξέλιξη θα είναι θεμελιώδης το 1920, με τη θεωρία της πρόσμειξης των ενορμήσεων. Ο διαστροφικός, σύμφωνα με τη δεύτερη θεωρία των ενορμήσεων, δεν αγαπά κανέναν εκτός από τον εαυτό του, η διαστροφή του αποκλείει την αγάπη και είναι έκφραση της καταστροφικότητας, έστω κι αν χαρακτηρίζεται από τη σεξουαλικότητα. Δηλαδή, η διαστροφή θέτει τη σεξουαλικότητα στην υπηρεσία της ενόρμησης θανάτου.

Επίσης, ο Freud στις *Τρεις μελέτες για τη σεξουαλική θεωρία* (1905) αναφέρεται στην παιδοφιλία ως μια ευκαιριακή πράξη, παρά ως μια πραγματική και κανονική διαστροφή. Αναφέρει ότι σπάνια το παιδί αποτελεί αποκλειστικό και σταθερό σεξουαλικό αντικείμενο, αλλά λειτουργεί περισσότερο ως υποκατάστατο κάποιου που δεν καταφέρνει να έχει σεξουαλικές σχέσεις με κάποιον σύντροφο ή δεν μπορεί να διοχετεύσει διαφορετικά τη σεξουαλική ενόρμηση. Ο Freud διακρίνει τους παιδόφιλους σε

τρεις κατηγορίες: οι Αποκλειστικοί, οι Ανίκανοι και οι Χωρίς έλεγχο των παρορμήσεων.

Η παιδοφιλία αποτελεί εδώ και είκοσι πέντε χρόνια αντικείμενο μελέτης μιας ομάδας εργασίας της SPI με επικεφαλής τον Cosimo Schinaia, η οποία έχοντας προκαλέσει έντονο ενδιαφέρον διεθνώς, συνέβαλε στον σχεδιασμό και την εφαρμογή, κυρίως από τους Ιταλούς ψυχαναλυτές, μιας σειράς παρεμβάσεων σε ιδρύματα, εκκλησιαστικούς θεσμούς, δικαστήρια, ΜΜΕ κ.τ.λ. Αποτέλεσμα της εν λόγω μελέτης υπήρξε και το παρόν βιβλίο, *Παιδοφιλία*. Η πρώτη επαφή και συνεργασία μας με τον Cosimo Schinaia έλαβε χώρα πριν χρόνια στο πλαίσιο ενός ψυχαναλυτικού συνεδρίου για το περιβάλλον και συνεχίστηκε με τη συνεργασία για το αντικείμενο των διαστροφών και την ψυχαναλυτική τους κατανόηση. Δέχθηκα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον την πρότασή του να αναλάβω την επιμέλεια του βιβλίου *Παιδοφιλία*, παρόλο που το εγχείρημα ήταν ιδιαίτερα επίπονο, λόγω του όγκου της βιβλιογραφίας αλλά και άλλων ζητημάτων, όπως οι πολλές πληροφορίες που περιέχει το βιβλίο, οι οποίες απαιτούν τεράστιο εύρος γνώσεων και μεγάλη εξοικείωση με πολλά θέματα ανεξάρτητα της ψυχανάλυσης.

Θα μείνω σε δύο πολύ σημαντικές αναφορές του C. Schinaia: η πρώτη σχετίζεται με τη σεξουαλικοποίηση. Η σεξουαλικοποίηση, όρος που χρησιμοποιήθηκε από την Joseph, έχει στόχο να «γεμίσει» ένα δομικό έλλειμμα του εαυτού και σε δεύτερο χρόνο έρχεται για να μεταμφίσει το κενό με ένα ψευδές γεμάτο. Οι ασθενείς αυτοί στην πρώτη τους παιδική ηλικία μπορεί να ήταν αποτραβηγμένοι σε έναν μυστικό κόσμο βίας, όπου ένα μέρος του εαυτού ήταν εναντίον ενός άλλου. Η σεξουαλικοποίηση λοιπόν είναι μια απόσυρση του ψυχισμού, ένα ψυχικό καταφύγιο, στοιχείο μιας ψυχοπαθολογικής δομής, και όχι μια αμυντική λειτουργία ενάντια στο άγχος, τον πόνο ή την κατάρρευση.

Στη συνέχεια, η δεύτερη αναφορά του σχετίζεται με τη διάκριση ανάμεσα στη διαστροφή και στη διαστροφικότητα. Η δια-

στροφικότητα ορίστηκε από τον Η. Ευ ως έλξη και επιθυμία του κακού, ως η θέληση να κάνεις κακό, η ευχαρίστηση για την καταστροφή.

Ο Meltzer είχε διακρίνει τη διαστροφή από τη διαστροφικότητα, καθώς είχε ορίσει την πρώτη ως ένα οργανωμένο μέρος της ψυχικής ζωής, σε αντίθεση με τη δεύτερη που είναι *di per se*. Και ο Kernberg διακρίνει τη διαστροφή από τη διαστροφικότητα, ορίζοντας τη διαστροφικότητα ως τον εμπρόθετο μετασχηματισμό, συνειδητό ή ασυνειδητό, που μετατρέπει το καλό σε κακό, την αγάπη σε μίσος, το νόημα σε έλλειψη νοήματος, τη συνεργασία σε εκμετάλλευση, το φαγητό σε περιττώματα: η διαστροφικότητα τίθεται στην υπηρεσία του κακοήθους ναρκισσισμού.

Θεωρώ σχετικά επίκαιρη ακόμη τη βασική φροϋδική θέση ότι η Ψυχανάλυση είναι μια μέθοδος αποτελεσματική κυρίως για τις νευρωτικές οργανώσεις, δηλαδή για τις καταστάσεις οι οποίες διαθέτουν μια σχετικά συγκροτημένη τριαδική δομή, κατανοούνται με τη θεωρία Άμυνα - Ενόρμηση, υπάρχει διάκριση εσωτερικής και εξωτερικής πραγματικότητας καθώς και αναπαραστασιμότητα του τραύματος. Το σύμπτωμα είναι βασικό στην κλινική τους εικόνα.

Θα πρέπει να διατηρούμε τις θέσεις μας, αλλά με σχετική τάλαντευση, δηλαδή για παράδειγμα, ότι η Ψυχανάλυση βασίζεται στην εργασία των ελεύθερων συνειρμών και στις συμβολικές ερμηνείες, αλλά όμως την ίδια στιγμή θα πρέπει να μπορούμε να εξερευνούμε πλευρές του ψυχισμού σε βαριά διαταραγμένους ασθενείς, όπως αυτοί που έχουν παιδικά τραύματα, ή οριακούς ασθενείς, οι οποίοι έχουν έναν τύπο ασυνείδητης λειτουργίας διαφορετικό από αυτόν των νευρωτικών, και κυρίως το πρόβλημα της αναπαραστασιμότητας και των μηχανισμών σχάσης.

Η Ψυχανάλυση έχει εξελιχθεί χάρη στην καλύτερη κατανόηση της ανθρώπινης φύσης και συμπεριφοράς και είναι η μοναδική ψυχολογική θεωρία, η οποία, διακρίνοντας την εσωτερική

από την εξωτερική πραγματικότητα, τις ενδοψυχικές συγκρούσεις και τις διαστρωματώσεις του ψυχισμού, δημιουργεί το πιο σύνθετο μοντέλο που έχει επινοηθεί για κλινικούς λόγους. Σήμερα αρκετοί αναλυτές εξερευνούν τεχνικές για παθολογίες *borderline* και κυρίως ασχολούνται με τις πρώιμες σχέσεις και την επιθετικότητα.

Είμαι σύμφωνος με το πνεύμα του βιβλίου ότι η Ψυχανάλυση είναι ένα πολύτιμο εργαλείο, ίσως το μόνο που μπορεί να επιτρέψει τη συζήτηση γι' αυτά τα θέματα να βγει από τα αδιέξοδα και από τις βάνουσες απλουστεύσεις και να αρθρώσει μια λιγότερο ωμή ψυχοπαθολογική κατανόηση των πολύ διαφορετικών μορφών παιδοφιλικής συμπεριφοράς και ξεπερνώντας τις έκδηλεςσχάσεις να αγγίξει τις λανθάνουσες συνδέσεις μεταξύ φρίκης, απόκρυψης και δικαιολόγησης.

Ίσως ο ψυχαναλυτής που ασχολείται συστηματικά με τις διαστροφές, και ιδιαίτερα με εκείνες που διακινούν τις πιο δύσκολες αντιμεταβιβαστικές καταστάσεις, θα πρέπει να διατηρεί τον χαρακτήρα του συγγραφέα μυθιστορημάτων αγωνίας, όπως τον περιγράφει η Patricia Highsmith, δηλαδή από τη μια να διατηρεί το κλινικό του ενδιαφέρον, αλλά από την άλλη να μην έχει καμία «συμπαιγνία» με τον ασθενή.

Τέλος, θεωρώ ότι ο Cosimo Schinaia και οι συνεργάτες παρουσιάζουν ένα βιβλίο το οποίο είναι ενδεικτικό της ιταλικής ψυχαναλυτικής σκέψης και διαθέτει τον χαρακτήρα της *opera aperta* με πολλές κοινωνιολογικές, λογοτεχνικές, ψυχοπαθολογικές και άλλες πληροφορίες. Κυρίως όμως πρόκειται για ένα βιβλίο κλινικής και έρευνας που κάνει αυτό που η Ψυχανάλυση γνωρίζει πολύ καλά: να αντιμετωπίζει καταστάσεις οι οποίες είναι σχεδόν αδύνατο να προσεγγιστούν με άλλες μεθόδους.

Από την άλλη πρέπει να τονιστεί ότι η Ψυχανάλυση είναι μια ανθρώπινη δραστηριότητα, μια επιστήμη που μπορεί να λείπει την άποψή της για τον άνθρωπο, αλλά δεν μπορεί να υποκαταστήσει το ποινικό δίκαιο και τους μηχανισμούς της δικαιοσύνης, οι

οποίοι είναι οι κύριοι αρμόδιοι στην αντιμετώπιση κάποιων φαινομένων.

Εν κατακλείδι, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Γιώργο Χατζηιακώβου και όλο το επιτελείο των εκδόσεων Αρμός, καθώς και τον Ιερόθεο Μπεναρδή για την επιμονή του στη μετάφραση του έργου. Επίσης, τον Αθανάσιο Αλεξανδρίδη για τον πρόλογο στην ελληνική έκδοση, αλλά κυρίως για την ενθάρρυνσή του στο εν λόγω εγχείρημα. Τέλος, ευχαριστώ τον Cosimo Schinaia για τη συναδελφικότητα και συνεργασία των τελευταίων ετών.

Δημήτρης Μαλιδέλης
Κλινικός Ψυχολόγος - Ψυχαναλυτής
μέλος της ΕΨΕ και της ΙΡΑ - φιλοξ. μέλος SPI

Πρόλογος του Αθανάσιου Αλεξανδρίδη

Θέλω να ευχαριστήσω τις εκδόσεις Αρμός και τον επιμελητή Δημήτρη Μαλιδέλη που με κάλεσαν να προλογίσω την ελληνική έκδοση του βιβλίου *Παιδοφιλία-Παιδοφιλίες: Η ψυχανάλυση και ο κόσμος του παιδόφιλου* που πρωτοκυκλοφόρησε στα ιταλικά το 2001. Πρόκειται για ένα έργο μεγάλου πλάτους και βάθους που μετά από χρόνια έφεραν σε πέρας ο Cosimo Schinaia και οι συνεργάτες του. Αν επιχειρούσα να προσδιορίσω τέσσερις μορφές λόγου (discours) που διαμορφώνουν το έργο, αυτοί θα ήταν: η Ψυχανάλυση, η Ανθρωπολογία, η Αισθητική και η Επιστημολογία.

Αν δούμε τον καθένα τους από πιο κοντά ενδιαφέρον έχει ότι η Ψυχανάλυση εμφανίζεται στην «καθαρή» της μορφή αλλά και ως εφαρμοσμένη (και πόσο τελικά είναι χρήσιμο να είμαστε πραγματιστές!) ως ψυχοθεραπεία, ιατροδικαστική και (αυτό που βρίσκω τρομερά ενδιαφέρον) ως ψυχιατρική ψυχανάλυση, δηλαδή ως ψυχανάλυση μέσα από τους θεσμούς. Η τελευταία αυτή θέση μας οδηγεί υποχρεωτικά στον δεύτερο ισχυρό λόγο που υφαίνει το βιβλίο και που τον ονόμασα Ανθρωπολογία. Θα ήμουν ίσως σαφέστερος αν τον ανέπτυσσα ως Ανθρωπολογία-Ιστορία-Κοινωνιολογία γιατί ο Schinaia και οι συνεργάτες του αξιοποιούν όλα τα «υλικά» για να μελετήσουν το φαινόμενο της παιδοφιλίας-παιδεραστίας από τη σκοπιά των δυναμικών των ανθρωπίνων κοινωνιών. Αν ο λόγος αυτός είναι επί του «πραγματικού» και κυρίως με την έννοια αυτού που πραγματώνεται, στο βιβλίο όπως

και στην ανθρωπότητα, ο λόγος αυτός έχει ανάγκη από τον λόγο που τον υπερβαίνει και αυτός είναι η Αισθητική στις ποικίλες μορφές Τέχνης. Ο ψυχαναλυτικός λόγος που είναι ο λόγος του υποκειμένου, ο κοινωνιολογικός λόγος που είναι ο λόγος του πραγματικού και ο λόγος της αισθητικής που είναι αυτός του φανταστικού-συμβολικού διαπλέκονται δημιουργικά στο βιβλίο επειδή ο Schinaia και η ομάδα του κάνουν χρήση της Επιστημολογίας. Αυτή τους επιτρέπει να μην χάνονται μέσα στο τεράστιο υλικό του βιβλίου και να μην οδηγούνται σε εκβιαστικά συμπεράσματα, επειδή η Επιστημολογία τους υποχρεώνει να ελέγχουν συνεχώς τα ερμηνευτικά εργαλεία διερεύνησης των υλικών αλλά και να αναζητούν τα εν τω βάθει συγκλίνοντα ή αποκλίνοντα σχήματα που ορίζουν τους τρόπους σκέψης των επιστημονικών κλάδων στους οποίους αναφέρονται.

Δομημένο με αυτό τον τρόπο, το βιβλίο χαρακτηρίζεται από την κατ' εξοχήν φροϋδική θέση που αναγνωρίζει την πολυπλοκότητα των ατομικών και συλλογικών φαινομένων και που ζητά από τους ψυχαναλυτές να έχουν ένα ανοιχτό και συνεχώς αλληλοεπιδρόν πνεύμα με το ατομικό και συλλογικό γίνεσθαι. Δεν θα αναπτύξω περισσότερο τις άλλες ψυχαναλυτικές πτυχές του θέματος που διερευνώνται στο βιβλίο. Το κάνει εξαιρετικά ο Francesco Barale στον πρόλόγο του για την ιταλική έκδοση που σωστά συμπεριλαμβάνεται και στην ελληνική. Άλλωστε, τις αναπτύσσουν διεξοδικότατα οι συγγραφείς στις σχεδόν τριακόσιες σελίδες του βιβλίου. Θα τονίσω μόνο μια θέση ακόμη που μου φαίνεται εξόχως φροϋδική. Οι συγγραφείς, όπως και ο Φρόντ, δεν χρησιμοποιούν την Ανθρωπολογία ή την Τέχνη για να στηρίζουν τα ψυχαναλυτικά τους ευρήματα. Τα ανθρωπολογικά και αισθητικά υλικά αποτελούν για αυτούς πηγές πρωτογενούς έμπνευσης εξίσου με τα κλινικά υλικά και συνεχώς φέρουν τα μεν σε αλληλεπίδραση με τα δε.

Η δυναμική αυτή (που ευτυχώς τέλος δεν έχει!) τους κάνει να θεωρούν το βιβλίο ως «έργο εν εξελίξει» (work in progress) αν

και ορθώς ο Barale το θεωρεί «εγχειρίδιο» (textbook) λόγω της πληρότητάς του ως προς την ανάπτυξη του θέματος. Κατά τη γνώμη μου σε πρώτο επίπεδο ο Barale έχει δίκιο γιατί το βιβλίο αποτελεί διεθνώς ένα από τα πληρέστερα συγγράμματα στο συγκεκριμένο θέμα. Ο επαγγελματίας της ψυχικής υγείας θα μορφωθεί ουσιαστικά μελετώντας το. Του το προτείνω χωρίς ενδοιασμούς γιατί θα αποκτήσει αντικειμενικές στέρεες γνώσεις. Όμως και ο Schinaia έχει δίκιο! Το βιβλίο είναι τόσο πολυεπίπεδο και πολυαναφορικό που ο δημιουργικός αναγνώστης, του οποίου κατά την ανάγνωση διακυβεύεται η γνώση και η αγνωσία, θα ανοιχθεί σε ένα «έργο εν εξελίξει» που θα τον εξελίξει ουσιαστικά αν αντέξει να διερωτηθεί για τις διαδρομές της παιδοφιλίας κατά τη δική του διαμόρφωση ως υποκειμένου. Γιατί το βιβλίο σε υποχρεώνει σε ένα είδος ψυχανάλυσης, κατά την οποία αυτό είναι ο αναλυτής και ο αναγνώστης ο αναλύόμενος. Σε όσους αντέχουν τις περιπέτειες αυτογνωσίας, το προτείνω χωρίς ενδοιασμούς!

Δρ Αθανάσιος Αλεξανδρίδης,
Διδάσκων ψυχαναλυτής ΕΨΕ, ΑΡΕ ΙΡΑ

Πρόλογος στη νέα έκδοση Francesco Barale

Τι να προσθέσω στις λέξεις με τις οποίες το 2001 είχα χαιρετήσει την κυκλοφορία της πρώτης έκδοσης του βιβλίου *Παιδοφιλία - Παιδοφιλίες: Η ψυχανάλυση και ο κόσμος του παιδόφιλου*;

Το 2001 το βιβλίο του Cosimo Schinaia ήταν πρωτοποριακό, τουλάχιστον στον τομέα της ψυχανάλυσης και της ψυχοπαθολογίας. Το φαινόμενο «παιδοφιλία» ήταν ήδη τότε στα φώτα της δημοσιότητας· όμως μέσα στον γενικό αποτροπιασμό και στον έμμεσο θόρυβο (που συχνά προκαλούσε εκτός από ανησυχία και σκανδαλώδη περιέργεια η οποία φανέρωνε ήδη πόσο δύσκολο ήταν να σκεφτεί κανείς σοβαρά για αυτό το φαινόμενο), δεν υπήρχε, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, μια πραγματική επιστημονική ανάλυση για την ψυχοπαθολογία (ή καλύτερα για τις διαφορετικές ψυχοπαθολογίες), τη δυναμική και τον εσωτερικό κόσμο του παιδόφιλου.

Από τότε αυξήθηκε κι άλλο η προσοχή στο φαινόμενο αυτό και εμφανίστηκαν διάφορες σημαντικές συνεισφορές με τις οποίες ο Schinaia (ο οποίος εν τω μεταξύ είχε γίνει ένα διεθνώς αναγνωρισμένο σημείο αναφοράς γι' αυτό το θέμα) συζητά και αντιπαρατίθεται σε αυτήν τη νέα έκδοση.

Στον Πρόλογό του ο Schinaia υπογραμμίζει ότι η εργασία η δική του και των συνεργατών του διατηρεί ούτως ή άλλως τον χαρακτήρα μιας έρευνας *in progress*, η οποία επιδέχεται περαιτέρω εμπάθυνση όσον αφορά σε κάποια θέματα που έχει ήδη υποδείξει: οι διαφορές από πλευράς ψυχοπαθολογίας μεταξύ

παιδοφιλίας και αιμομιξίας· η γυναικεία παιδοφιλία· οι διάφορες αποκλίσεις της παιδοφιλίας προς τα μικρά αγόρια, τα μικρά κορίτσια, τους εφήβους.

Πιστός σε αυτήν την ιδέα μιας ανοιχτής έρευνας η οποία δεν έχει συστηματικές και εξαντλητικές απαιτήσεις σχετικά με ένα τέτοιο πολύπλοκο θέμα, ο Schinaia αρνείται ευγενικά τον τίτλο *Ένα αληθινό εγχειρίδιο στην παιδοφιλία* που είχα δώσει το 2001 στο έργο του. Το γεγονός ότι η έρευνα του Cosimo Schinaia είναι σε εξέλιξη, το μαρτυρά πράγματι αρκετά το *Παιδοφιλία και Ψυχανάλυση*. Η θεματική εμβάθυνση και ο στενότερος διάλογος, που ο Schinaia συνεχίζει να διατηρεί στο πέρασμα του χρόνου με όλες τις πιο σημαντικές συνεισφορές που εξετάζουν αυτό το θέμα από διαφορετική οπτική γωνία, γίνονται, όπως και στην προηγούμενη έκδοση, με βαθιά επίγνωση της πολυπλοκότητας και της ανομοιογένειας του φαινομένου.

Θεωρώ, από αυτήν την άποψη, ότι η εργασία του Cosimo Schinaia είναι ένα πρότυπο εγχειριδίου, ακριβώς γιατί είναι «το κομβικό σημείο» (*punto nave*) των γνώσεών μας γύρω από αυτό το εχθρικό και δύσκολο θέμα, το οποίο ερευνάται χωρίς εξαντλητικές και υπεράνθρωπες απαιτήσεις, με τρόπο όχι βιαστικό και περιοριστικό, συνδυάζοντας ποικίλες γνώσεις, χωρίς όμως ποτέ να καταλήγει στη συρραφή και στο καθαρό εκλεκτικό πλήθος διαφόρων απόψεων και πολλαπλών επεξηγηματικών υποθέσεων· γιατί μέσα από τον φακό της ψυχανάλυσης και της ψυχαναλυτικής ψυχιατρικής, εξετάζοντας διαφορετικές απόψεις και διαφορετικές υποθέσεις, ο Schinaia ύφανε μια συνεκτική εργασία βαθιάς σύνδεσης και ανασύνθεσης. Θα επιστρέψω όμως στη συνέχεια στα χαρακτηριστικά αυτής της σύνδεσης, γιατί σε αυτόν τον διεπιστημονικό τρόπο εργασίας εμφανίζονται σημαντικά ζητήματα.

Για όλους αυτούς τους λόγους, παρά τη θέληση του συγγραφέα, διατηρώ ακόμη γι' αυτό το έργο τον όρο «εγχειρίδιο» με την πιο ευγενή και παλαιά έννοια του όρου «tractatus». Από αυτή

την έκδοση σημειώνω δύο φαινομενικά ασήμαντες λεπτομέρειες. Η πρώτη είναι το *l' esergo*: η παράθεση της διάσημης φράσης από το έργο του Terenzio *Il punitore di se stesso*, «Homo sum: humani nihil a me alienum puto». Η δεύτερη είναι το *l' incipit*: η παλιά παιδική ανάμνηση του συγγραφέα από τότε που αυτός προσπαθούσε «να διαφθείρει τη μητρική θέληση» σαγηνεύοντάς τη και η παλιά λαϊκή παροιμία με την οποία του απαντούσε η μητέρα του χαμογελώντας.

Στην αρχή της πολύπλοκης προβολικής διαδρομής του σε ένα τόσο τρομακτικό θέμα, ο Schinaia κατ' αρχάς τίθεται υπό αμφισβήτηση. Αναμφίβολα επιδεικνύει σημαντικό θάρρος. Πώς συνδέεται με την παιδοφιλία μια ανάμνηση κατά βάθος τόσο αθώα; Συνδέεται (κάνοντας τις απαραίτητες τεράστιες διακρίσεις)· αντιθέτως, υποδεικνύει μια βαθιά διατύπωση του βιβλίου. Με άλλα λόγια, *esergo* και *incipit* περιέχουν ήδη μια δυνατή θέση: δεν μπορούμε πραγματικά να καταλάβουμε τίποτα από αυτό το ανατριχιαστικό φαινόμενο (ή τουλάχιστον από την «εσωτερική» του πλευρά) αν περιοριστούμε να το στιγματίσουμε «εξωτερικά» ως κάτι το τερατώδες και ξένο, ως μια ανθρώπινη τερατολογία, ως έκφραση ενός «καθαρού κακού» το οποίο δεν συνδέεται καθόλου με το κοινό «ανθρώπινο». Εάν παράλληλα με την αμοιβαία καταστροφικότητά του, δεν είμαστε σε θέση να αναγνωρίσουμε σε αυτό και άλλες πτυχές, οι οποίες μπορεί να υπάρχουν ως ένα βαθμό σε κάποιες δομές προσωπικότητας, ή μια μορφή ολοκλήρωσης (ή μη ολοκλήρωσης)· να αναγνωρίσουμε και άλλα ίχνη, στα οποία οι καταστροφικές πτυχές στηρίχθηκαν, μέχρι να τα διαστρεβλώσουν με τρομακτικό τρόπο.

Έτσι ολόκληρο το βιβλίο αποκαλύπτει με σαφήνεια μια θέση, μπορούμε να πούμε, κλασική και φροϋδική: υπάρχει μια συνέχεια ανάμεσα στη διαστροφική εμπειρία (συμπεριλαμβανομένης της τρομερής παιδοφιλίας) και στην ψυχική ζωή όλων μας. Η συνειδητοποίηση αυτής της συνέχειας (η οποία δεν μειώνει καθόλου τους διαχωρισμούς) είναι προϋπόθεση όχι μόνο για την κατα-

νόηση αλλά και για οποιαδήποτε αυθεντική (και δυσκολότατη) θεραπευτική διαδρομή μέσα από αυτές τις εμπειρίες. Στα πλουσιότατα κλινικά μέρη ο Schinaia πράγματι προσπαθεί να διεισδύσει στις βασανιστικές ψυχικές διαδρομές της παιδοφιλικής προσωπικότητας και στις ιδιαίτερες μορφές που προσλαμβάνει η πρόσμειξη του έρωτα με την καταστροφικότητα.

Είναι φανερό ότι μελετώντας το φαινόμενο από αυτήν την οπτική προκαλούνται κολοσσιαία αντιμεταβιβαστικά θέματα. Πώς είναι δυνατόν ο θεραπευτής να αντέχει τον αντίκτυπο τόσο αποκρουστικών ιστοριών και τόσο αποκρουστικών κόσμων; Πώς είναι δυνατόν να μην βραχυκυκλώνει η ακρόαση με την απλή καταδίκη, πώς γίνεται ώστε το κύμα της αγανάκτησης ή του αποτροπιασμού να μην καταλαμβάνει ολόκληρο τον χώρο, εμποδίζοντας οποιαδήποτε δυνατότητα ενσυναίσθησης και συνήχησης όχι τόσο σε σχέση με το κακό εκείνων των πράξεων (αλήθεια είναι ποτέ δυνατή η ενσυναίσθηση μπροστά σε ένα κακό τέτοιου είδους;) όσο τουλάχιστον με τις άλλες δυνατότητες που εκείνο το κακό παραβίασε, παρεμπόδισε, κατέστρεψε ακόμα και στον κόσμο του ίδιου του παιδόφιλου;

Πάντως, είναι βέβαιο πως εάν υπερισχύει ο τρόμος, εάν αντιλαμβανόμαστε εκείνες τις εμπειρίες ως τελείως ξένες, ως άμεση έκφραση ενός καθαρού κακού, απέναντι στο οποίο δεν είναι εφικτή καμία φροϋδική ζύμωση με λιβιδινικές δυνάμεις (εκείνες οι ζυμώσεις μέσα στις οποίες συνήθως εκφράζεται η καταστροφικότητα), απέναντι στο οποίο δεν μπορούμε να φανταστούμε καμία φροϋδική «αναστόμωση», η οποία μπορεί να το απορροφήσει, να το διακλαδώσει, να το μετριάσει, τότε δεν υπάρχει και καμία άλλη δυνατότητα αληθινής ψυχαναλυτικής θεραπείας· παρά μόνο η καταδίκη, η οποία παραδόξως αναπαράγει και μεγεθύνει, στη σχάση που υπονοείται σε οποιαδήποτε ηθική συμπεριφορά, εκείνη ακριβώς την ελλειμματική σύνδεση που βρίσκεται στην πηγή των προβλημάτων.

Ο Cosimo Schinaia περιγράφει από διάφορες πλευρές αυτήν

την πολύ δύσκολη εργασία στα κεφάλαια του βιβλίου όπου παρουσιάζονται τα κλινικά περιστατικά. Σε αυτήν την εργασία, τα συγκεχυμένα ίχνη των παλιών τραυμάτων, οι παντοδύναμοι και διεστραμμένοι τρόποι παράκαμψής τους, αλλά και οι νηπιακές ανάγκες οι οποίες καταφέρνουν να εκφραστούν μόνο μέσω της παράνομης παραβίασης, διαχωρίζονται υπομονετικά από τον ψυχαναλυτή, όχι με αόριστους και καθαρά γνωσιακούς τρόπους, αλλά μέσω της εντονότατης επαφής με παλιές εμπειρίες, οι οποίες όχι μόνο επανεξετάζονται αλλά και πραγματοποιούνται ξανά σε ένα είδος ενδιάμεσης διάστασης, σε μια τρίτη ψυχική περιοχή που ανήκει και στα δύο, η οποία τροφοδοτείται από τη σύμφωνη «αναγνώριση» μέσω της οποίας μπορούν υπομονετικά να έρθουν ξανά μαζί και λίγο λίγο να ενωθούν τουλάχιστον μερικώς λαθραίες περιοχές του ψυχισμού και να αρχίσει ο μετασχηματισμός.

Ο ψυχαναλυτής θα βρει πολύ ενδιαφέροντα τα κλινικά μέρη του βιβλίου, στα οποία περιγράφονται όλες οι αντιμεταβιβαστικές δυσκολίες αυτής της εργασίας, η αβεβαιότητά της, η αβέβαιη διείσδυσή της σε αντιφατικά μονοπάτια παράνομων περιοχών (του ασθενή αλλά και του αναλυτή), που είναι συνήθως πολύ δύσκολα προσβάσιμα και με πολλαπλές και όχι μονόπλευρες λειτουργίες: αυτές για να τις παρακολουθήσεις (και για να αποφευχθεί ο κίνδυνος να μεταμορφωθεί η παρανομία σε ενεργή εξαφάνιση) απαιτούν μια ιδιαίτερη ικανότητα του ψυχαναλυτή να ρίχνει κάθε φορά την κατάλληλη ποσότητα φωτός, να αποφεύγει «εκθαμβωτικά φώτα» (συμπεριλαμβανομένων των ερμηνευτικών φάρων), να μη βιάζεται υπερβολικά να προβεί σε έναν διαχωρισμό του καλού από το κακό. Πριν αρκετά χρόνια, σε μια συνεργασία με τον Nino Ferro (1996), είχαμε προτείνει ως περαιτέρω διάσταση στην αναλυτική σχέση την ανάγκη ιδιαίτερης φροντίδας και λεπτότητας στη δοσολογία του «φωτισμού», εκτός από εκείνα τα μελτζεριανά κύματα θερμοκρασίας και απόστασης.

Εργασία πολυπλοκότερη, επομένως, που απαιτεί ιδιαίτερες αντιμεταβιβαστικές ρυθμίσεις καθώς και ένα μείγμα ηθικής αυ-

στηρότητας και ευελιξίας, που μπορεί να φαίνεται οξύμωρο. Προχωρώντας σε αυτήν την κατεύθυνση, ο Schinaia φτάνει μέχρι τις επικίνδυνες πλευρές των ανασκευαστικών και ακόμη και των αιτιολογικών υποθέσεων, αλλά και σε αυτήν την περίπτωση με κριτική ματιά, χωρίς να επιβάλει σχήματα σε συγκεκριμένες προσωπικές ιστορίες, αναδεικνύοντας πάντα τις εποικοδομητικές και αναδομητικές πτυχές στη συμμετοχική διαπλοκή μεταβίβασης-αντιμεταβίβασης που τις αναζωπυρώνει και τις ζωντανεύει (και που επιτρέπει έναν πιθανό μετασχηματισμό τους).

Όμως η πλευρά της άμεσης ψυχαναλυτικής οπτικής είναι μόνο μία από τις ενδιαφέρουσες πτυχές του βιβλίου το οποίο, όπως έγραφα, γεννήθηκε από την κλινική εμπειρία διαφορετικών ατόμων, όχι μόνο ψυχαναλυτών, αλλά και ψυχιάτρων, ιατροδικαστών, ψυχολόγων. Επομένως, γεννήθηκε μέσω μιας επίμονης εργασίας στους χώρους όπου οι προσωπικές ψυχοπαθολογίες και τα «ψυχοκοινωνικά σύνδρομα», για να χρησιμοποιήσουμε την ακριβή έκφραση του Giuseppe Di Chiara, καθημερινά διασταυρώνονται και εκδηλώνονται, καθώς και μέσω ενός αναστοχασμού και ενός διεπιστημονικού προβληματισμού που διαρκεί χρόνια και προορίζεται να παραμείνει μια σημαντική αναφορά στη συζήτηση γι' αυτό το θέμα.

Η ανάγνωση επεκτείνεται καθώς εξετάζονται πολυάριθμες πτυχές, όχι μόνο κλινικές, αλλά και κοινωνικές, πολιτιστικές, ιστορικές, καλλιτεχνικές, μυθολογικές, στην απόπειρα να κατανοήσουμε τον ετερόκλητο κόσμο των παιδοφιλιών, αποδεικνύοντας την ευρύτητα του εγχειρήματος του Schinaia και των συνεργατών του. Η πλουσιότετη βιβλιογραφία, περαιτέρω εμπλουτισμένη, αποτελεί ένα πολύτιμο εργαλείο εργασίας.

Παρ' όλα αυτά το βιβλίο παρουσιάζεται ρητά ως ένα ψυχαναλυτικό έργο, όχι μόνο με την έννοια των ειδικών θεραπειών (οι ψυχαναλυτικές παραμένουν πάντα σπάνιες και ιδιαίτερες προβληματικές) αλλά και με μια ευρύτερη έννοια. Στην πραγματικότητα αυτή η άποψη τροφοδοτείται από την πεποίθηση ότι η

ψυχανάλυση είναι ένα πολύτιμο εργαλείο υπό μια πιο γενική έννοια: αντιθέτως, αυτή είναι η μόνη «συσκευή» που μπορεί να επιτρέψει στη συζήτηση για αυτά τα θέματα να βγει από τα αδιέξοδα και από τις βάνουσες απλουστεύσεις που την εμποδίζουν να τροφοδοτήσει μια αρθρωμένη και λιγότερο ωμή «παγκόσμια» ψυχοπαθολογική κατανόηση των διαφορετικών, πολύ διαφορετικών μορφών παιδοφιλικής συμπεριφοράς, ξεπερνώντας την απόλυτη σύνδεση μεταξύ φρίκης, απόκρυψης και δικαιολόγησης.

Εμφανώς πιο φροντισμένος είναι και ο πρόλογος με την επεξεργασία οποιασδήποτε σοβαρής στρατηγικής παρέμβασης, η οποία δεν προχωρά με μεγάλα συναισθηματικά κύματα και, υπό την αιγίδα του συγγραφέα, μπορεί ίσως να διευκολύνει μια συλλογική θεώρηση του φαινομένου λιγότερο βάνουσα προβολική, αποφεύγοντας αφενός την τυφλή υποτίμηση και καταστολή και αφετέρου τον υστερικό τόνο του κυνηγιού των μαγισσών με τον οποίο το θέμα εκρήγνυται κάθε τόσο στα μέσα ενημέρωσης.

Αξίζει τον κόπο να αφιερώσουμε λίγα λόγια σε αυτές τις πτυχές. Ως ψυχαναλύτης, ο Schinaia αντιλαμβάνεται καλά πόσο επιφανειακή προσέγγιση του φαινομένου και πόση ανικανότητα να αντιμετωπιστεί αυτό σοβαρά, δείχνουν συχνά η υπερβολική αγανάκτηση και οι αντιπαιδοφιλικό «μακαρθισμοί»: και επίσης πώς ο φανατισμός στους επαγγελματίες κυνηγούς κακοποίησης, σε συνδυασμό με τον καιροσκοπισμό μεμονωμένων ατόμων ή οργανώσεων, μπορεί να δημιουργήσει ένα επικίνδυνο μείγμα που προκαλεί με τη σειρά του άλλου είδους κακοποίηση (σε αθώους κατηγορούμενους και τις οικογένειές τους), χωρίς να έχει όμως αντιμετωπιστεί η παιδοφιλική κακοποίηση: τέτοια τραγωδία μέσα στην τραγωδία προβάλλεται συχνά στις ειδήσεις, που πλέον αποτελεί ένα φαινόμενο σχεδόν τόσο διαδεδομένο και σίγουρα τόσο σοβαρό όσο οι πραγματικές περιπτώσεις κακοποίησης. Όμως όλο αυτό δεν είναι ακριβώς ένα άλλο σύμπτωμα της ανικανότητας της κοινωνίας να αντιμετωπίσει το θέμα αυτό ουσιαστικά με σοβαρό, επιστημονικό τρόπο; Δεν είναι μια βίαιη προ-

βολή που λειτουργεί ως άλλοθι στο φαινόμενο; Δεν είναι πραγματικά μια «άλλη πλευρά» του;

Παρακάμπτοντας πολύ πιο τραγικά περιστατικά, προτιμώ να παραθέσω αυτό το μικρό ανέκδοτο· πριν από κάποιο διάστημα έφτασε στο ψυχιατρικό τμήμα στο οποίο τότε ήμουν διευθυντής, συνοδευόμενος από αστυνομικούς ένας ηλικιωμένος χρόνιος ψυχωτικός, ήρεμος και ζαλισμένος, ένας από εκείνους τους εναπομείναντες αποϊδρυματοποιημένους της δεκαετίας του εβδομήντα που ακόμη περιπλανιούνται άστεγοι στις πόλεις μας. Έχοντας βρει προσωρινό καταφύγιο σε μια παράγκα εκεί κοντά, είχε αποκτήσει τη συνήθεια να περνά τα πρωινά καθισμένος κάτω από τον ήλιο στα παγκάκια μπροστά από ένα σχολείο· από εκεί παρατηρούσε μαγεμένος και με ένα αόριστο χαμόγελο, το πήγαινε-έλα των παιδιών, εικόνες μιας παιχιδιάρικης ζωτικότητας θαυμαστής και μακρινής.

Αφού τον περικύκλωσε μια ομάδα εξαγριωμένων μητέρων (η τοπική εφημερίδα ανέφερε με πηχυαίους τίτλους: «Μητέρες στον αγώνα κατά της παιδοφιλίας απέτρεψαν την αποπλάνηση και συνέλαβαν παιδόφιλο»), παραδόθηκε στους αστυνομικούς και μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο ως εναλλακτική λύση στη σύλληψη, γιατί κάποιος του είχε πει ότι ως παιδόφιλος θα έπρεπε να «δεχθεί θεραπεία για πολύ καιρό», αν δεν ήθελε να καταλήξει στη φυλακή. Θεραπεία για πολύ καιρό σήμαινε ότι θα μπορούσε να μείνει ζεστός σε αυτόν τον φιλόξενο θάλαμο τον οποίο φρόντιζαν νοσοκόμες και χαριτωμένες ασκούμενες· κρεβάτι στρωμένο και γεύμα σερβιρισμένο στο τραπέζι. Γιατί όχι; Αυτός άρχισε να διεκδικεί επίμονα την ταυτότητά του ως «παιδόφιλος». «Είμαι ένας παιδόφιλος, ναι, ναι, είμαι ένας παιδόφιλος» δήλωνε αμέσως, με κάπως ανήσυχο τρόπο, ως απάντηση σε οποιαδήποτε προσπάθεια να κατανοήσει τον προορισμό του· μαγικό «πάσο» που του έδινε μια σημαντική θέση και κυρίως το δικαίωμα να είναι εκεί. «Παιδόφιλοι; Στάσου απέναντί τους» θα έλεγε κάποιος, παραφράζοντας τον Flaubert του *Dictionnaire des idées reçues*.

Πώς είναι επομένως εφικτή μια πιο ήρεμη και τεκμηριωμένη συζήτηση για ένα θέμα το οποίο προκαλεί άμεσα τόσο συναγερμό, τρόμο και αποστροφή, που βασίζεται στις «τυφλές περιοχές» όχι μόνο των μεμονωμένων ατόμων, αλλά και των θεραπειών που δοκιμάζουν τις δυνάμεις τους σε αυτές και των θεραπευτικών κοινοτήτων, με αποτέλεσμα να αναζητούνται βιαστικές λύσεις; Στο πρώτο κεφάλαιο ο Schinaia αναρωτιέται αν η παιδοφιλία είναι πράγματι ένα φαινόμενο σε έξαρση ή μόνο πιο επίκαιρο για το οποίο υπάρχει σήμερα μεγαλύτερη ευαισθησία σε σχέση με άλλες εποχές και πολιτιστικές συγκυρίες. Σίγουρα συζητείται πολύ και γενικά πολύ άσχημα. Ο θόρυβος των μέσων ενημέρωσης γύρω από το θέμα, παρά τους συλλογικούς υστερισμούς και τη δημιουργία τεράτων, είναι βαθιά συνδεδεμένος με τη σιωπή και την αποφυγή: είναι ο εξορκισμός του κακού που δεν θέλουμε να φανεί και μαρτυρά πόσο το θέμα προορίζεται να εκφράσει μια βαθιά ανησυχία, η οποία αφορά στις ταυτότητες των κοινωνικών ομάδων, στη ρήξη των διαγενεακών συμμαχιών και δεσμών, που ήταν έτσι εγγυημένη κάποτε από τη δύναμη των συλλογικών συμβολικών μηχανισμών. Ή φαινομενικά εγγυημένη, αφού η παιδοφιλία, όπως εξάλλου κάθε διαστροφή, υπήρχε πάντα.

Βέβαια, όμως, στο πλαίσιο της σύγχρονης ανησυχίας, του διαδεδομένου τρόπου με τον οποίο κατασκευάζονται οι ασταθείς ταυτότητες των υποκειμένων, της ασάφειας που παρατηρείται στους δεσμούς, στις ρίζες και τη συμβολική συλλογικότητα, της δυσκολίας διαχωρισμού μεταξύ εικονικού και πραγματικού, η παιδοφιλία από τη μια προσλαμβάνει μια εμβληματική αξία, «είναι το κόστος» που φοβίζει καθώς δημιουργεί μια γενεαλογική αλυσίδα, και από την άλλη ίσως διευκολύνεται, αφού η ασταθής και διασπαστική διαδικασία σχηματισμού ταυτοτήτων τροφοδοτεί τη μη ολοκληρωμένη έκφραση των σαδιστικών και ναρκισσιστικών συστατικών της ψυχοσεξουαλικότητας.

Ο Schinaia, χάρη και στη γενναιόδωρη συνεισφορά των συνεργατών του, με μια προσεκτική και ακριβή μετάβαση από πολ-

λαπλά σημεία παρατήρησης αναθέτει στην ψυχανάλυση όχι μόνο το καθήκον των ατομικών παρεμβάσεων (επαναλαμβάνων σπάνιων και δύσκολων) αλλά και της εννοιολογικής αναδιτύπωσης του προβλήματος, ξεκινώντας από την ίδια γενική έννοια της «παιδοφιλίας» που θα καταλήξει στο τέλος της διαδρομής να διαχωρίζεται ευρέως σε πολύ διαφορετικά μέρη, σε διαφορετικές διαμορφώσεις, τόσο από ψυχοπαθολογική όσο και από ψυχοδυναμική άποψη.

Καθήκον κατά κάποιον τρόπο μοναδικό αυτό που ο Schinaia αναθέτει στην ψυχανάλυση, δηλαδή την ανάκτηση της συζήτησης για την παιδοφιλία, αν αναλογιστούμε πως η ίδια η ψυχανάλυση, που γεννιέται από την εγκατάλειψη της άμεσα τραυματικής αφελούς θεωρίας του τραύματος και από την επανεξέτασή του στο πιο σύνθετο πλαίσιο της ανάπτυξης της παιδικής ψυχοσεξουαλικότητας καθώς και της ιδιαίτερης αστάθειας της, έχει κατηγορηθεί πλήρως για παιδοφιλία από τους πρώτους ηθικολόγους επικριτές της, ότι αυτή η ίδια είναι η διαστροφή και η ασθένεια που ήθελε να θεραπεύσει, κακοήθης και θολή παραμόρφωση της αθώας εικόνας της παιδικής ηλικίας.

Με αυτή την έννοια, το βιβλίο έρχεται αντιμέτωπο με αρκετά θεμελιώδη ζητήματα. Ξεκινώντας φυσικά από εκείνο του ψυχικού τραύματος. Τραύμα καταστροφικό που προκαλείται από κακοποίηση· τραύμα που κατά καιρούς αναπαράγει τον εαυτό του και τα δικά του σενάρια στην ψυχολογία του δράστη. Το θέμα του τραύματος, όπως είναι γνωστό, διατρέχει ολόκληρη την ιστορία της ψυχανάλυσης. Είναι ένα αληθινό *schibboleth* της ψυχανάλυσης, όπως έχει ειπωθεί. Όμως οι πλευρές του είναι πολύπλοκες και ολισθηρές όσο οι προεκτάσεις του εύκολες και συχνές. Από μια θεωρητική άποψη, ο τρόπος με τον οποίο ο Freud αντιμετώπισε το πολυπλοκότατο θέμα του τραύματος αποτελεί μέχρι τώρα ένα αξεπέραστο μοντέλο της ικανότητας να διατηρείς και να συνδέεις μαζί όλες τις πλευρές του θέματος, ανάμεσα στη βιολογία, τον εσωτερικό κόσμο και την εξωτερική πραγμα-

τικότητα. Μοντέλο το οποίο στη συνέχεια γονιμοποιήθηκε από την έννοια τής συνεχούς κατασκευής και της ανακατασκευής (Nachträglichkeit) του εσωτερικού κόσμου και της ψυχικής εμπειρίας, σε σχέση με την οποία ο προψυχαναλυτικός τραυματισμός της επιστροφής, που επί του παρόντος είναι τόσο στη μόδα, δεν μπορεί παρά να φαίνεται ξεκάθαρα οπισθοδρομικός, ένα τυπικό φαινόμενο της ταλάντωσης, μετά το παρατεταμένο «ενδογαμικό» κλείσιμο της ίδιας της ψυχανάλυσης.

Όμως είναι τελικά πειστική η υπόθεση αυτού του βιβλίου να δείξει πως η ψυχαναλυτική αντίληψη και η ψυχαναλυτική cultura μπορούν να βοηθήσουν να ξεφύγουμε από την ακινησία μεταξύ αποστροφής και συμπαιγνίας και να σκεφτούμε πιο σοβαρά το φαινόμενο; Θα έλεγα πως ναι, αλλά ακριβώς στον βαθμό που συχνά συνειδητά, άλλοτε έμμεσα, μαζί με τον πλούτο, αναδεικνύει και τα προβλήματα και τα όρια της ψυχαναλυτικής συνεισφοράς στο θέμα. Δεν αναφέρομαι μόνο στα θεραπευτικά όρια, αρκετά γνωστά και αναγνωρίσιμα σε αυτές τις περιπτώσεις, ή στον ισορροπημένο τρόπο με τον οποίο ο Schinaia μαζί με τον Paolo Peloso αναγνωρίζει τη δυναμική χρησιμότητα των βιολογικών παρεμβάσεων και των γνωσιακο-συμπεριφορικών τεχνικών, θυμίζοντας όμως ταυτόχρονα ότι κάθε τεχνική παρέμβαση μπορεί να είναι χρήσιμη αρκεί να γίνει με προσοχή στη μοναδικότητα και την πολυπλοκότητα της προσωπικότητας του κάθε παιδόφιλου, με προσεκτική κατανόηση τόσο σε επίπεδο ψυχοπαθολογικό όσο και ψυχοδυναμικό. Αναφέρομαι πρώτα από όλα στη συνολική δομή του βιβλίου, η οποία μαρτυρά την πεποίθηση του συγγραφέα πως ένας καλός ψυχαναλυτικός προβληματισμός δεν ακολουθεί τις «σύντομες διαδρομές» όπως τις αποκαλούσε ο Paul Ricoeur, της «ενδογαμικής» διαφώτισης, της αυτάρκους ψυχαναλυτικής ερμηνείας, αλλά απαιτεί υπομονή να αποκεντρωθεί και να προσεγγίσει άλλα πεδία λόγου και πεδία επιστημονικά, άλλες μορφές παρατήρησης, για να επιστρέψει μετά στον εαυτό της με μη ταυτολογικό τρόπο, με προσοχή και σεβα-

σμό στα συλλογικά πλαίσια και στην «πραγματικότητα».

Μου αρέσει, έχοντας αυτήν τη γνωστική άποψη, να φαντάζομαι το ίχνος της διδασκαλίας στην ψυχιατρική και στην ψυχανάλυση του Dario De Martis, στη μεγάλη σχολή του οποίου ο Schinaia εκπαιδεύτηκε πριν πολλά χρόνια. Το αποτέλεσμα αυτής της κριτικής στάσης δεν θα μπορούσε να ήταν άλλο από την αποσύνθεση της γενικής έννοιας της παιδοφιλίας και την αναδιατύπωσή της έτσι ώστε να έχει διάφορες σημασίες στο πλαίσιο διαφορετικών ψυχικών και ψυχοπαθολογικών οργανώσεων. Η παιδοφιλική συμπεριφορά, εν ολίγοις, σε μια πιο ακριβή ανάλυση μπορεί να θεωρηθεί ως το επιφανόμενο των ψυχικών λειτουργιών που τοποθετείται κατά μήκος ενός τόξου και κυμαίνεται από την κανονικότητα (*normalità*) μέχρι την πιο σοβαρή παθολογία, ψυχωτική ή χαρακτηριολογική, που μπορεί να περιλαμβάνει τη νοητική υστέρηση, τις ανοϊκές και εκφυλιστικές καταστάσεις, τις περισσότερο ή λιγότερο σοβαρές διατροφικές οργανώσεις, τις καταστάσεις μη ελέγχου των παρορμήσεων.

Όπως ανέδειξε και ο Paolo Capri (1999), τον οποίο ο Schinaia λαμβάνει σοβαρά υπόψιν του, ουσιαστικά η παιδοφιλία δεν είναι μια νοσολογική οντότητα, αλλά ένα σύμπτωμα που αναφέρεται σε δομές και προσωπικότητες πολύ διαφορετικές μεταξύ τους και το οποίο προσλαμβάνει στο εσωτερικό τους πολύ διαφορετικές αξίες και δυναμικές. Η κατανόηση της ψυχοπαθολογίας δομής και των οργανώσεων της προσωπικότητας και της ψυχοδυναμικής αξίας που εκπροσωπεί στο εσωτερικό τους το σύμπτωμα της παιδοφιλίας είναι ένας τρόπος να τεθεί σοβαρά από θεραπευτικής πλευράς το ζήτημα των παιδοφιλών, σίγουρα πιο πλούσιος από την απλή διάκριση των επιπέδων βαρύτητας που προτείνει το DSM στην υποτιθέμενη μη θεωρητική του προσέγγιση. Επομένως, η ψυχοπαθολογία εμπλουτίστηκε και διαφωτίστηκε από την ψυχοδυναμική. Όμως και η ίδια η ψυχοδυναμική χρειάζεται την ψυχοπαθολογία.

Θα ανοίξουμε ξανά εδώ ένα σημαντικό θέμα που το βιβλίο

του Schinaia μόνο έμμεσα και σιωπηρά αγγίζει και το οποίο δεν μπορώ παρά μόνο να υπαινιχθώ· αυτό της αποκατάστασης των σχέσεων και των συνδέσεων, που η κατανόηση της ψυχαναλυτικής ψυχιατρικής έχει χάσει σε μεγάλο βαθμό, αφενός μεν με την ψυχοπαθολογική κατανόηση, αφετέρου δε με τις γνώσεις που προσφέρει η ανάπτυξη της σύγχρονης νευροβιολογίας του εγκεφάλου.

Μερικές δεκαετίες θριάμβου της ψυχοδυναμικής ψυχιατρικής είχαν δημιουργήσει στο δεύτερο μισό του περασμένου αιώνα την ψευδαίσθηση ότι μπορούσε να συσταθεί μια αυτόνομης ψυχαναλυτικής ψυχιατρική, με δική της ψυχοπαθολογία. Δεν ήταν έτσι στην αρχή· αρκεί μόνο να σκεφτούμε τον συνεχή διάλογο με την ψυχοπαθολογία του Bleuler που ήταν σε εξέλιξη, ο οποίος είναι ουσιαστικά παρών, είτε ρητά είτε άρητα, στις πρώτες ψυχαναλυτικές εργασίες στο θέμα των ψυχώσεων, εκείνες του Karl Abraham του 1907 και 1908, στις οποίες το πρόβλημα της σχέσης ανάμεσα στην ιστορία του υποκειμένου, την ιστορία των τραυματικών εμπειριών και την ιστορία των ψυχοπαθολογικών εμπειριών τίθεται ως ένα πεδίο που εντείνεται, αλλά μέσα στο οποίο κανένας όρος δεν «εξηγεί» απλώς ή δεν μειώνει στον εαυτό του τους άλλους· ή τον ιδιοφυή τρόπο με τον οποίο λίγα χρόνια αργότερα ο Victor Tausk στο δοκίμιό του για τη «μηχανή που επηρεάζει» καταπιάνεται με το κλασικό στην ευρωπαϊκή ψυχοπαθολογία θέμα των εμπειριών Gemacht· ή τη μεθοδολογική σύνθεση με την οποία εκείνη την εποχή αντιμετωπίζαμε τις ψυχοδυναμικές διαμορφώσεις των ψυχοπαθολογικών εμπειριών ως αιτιολογικές υποθέσεις, ως αιτίες.

Ουσιαστικά, εκείνος ο διάλογος, με όλο το φάσμα των θεμάτων που περιείχε, διακόπηκε πολύ νωρίς. Υπήρχε έτσι, κυρίως στις αγγλοσαξονικές χώρες, μια ψυχαναλυτική ψυχιατρική συχνά αφελώς ψυχογενετική και χωρίς ψυχοπαθολογία, παράλληλα με μια ψυχοπαθολογία χωρίς ψυχοδυναμική και μια οργανική ψυχιατρική χωρίς και τις δύο (ψυχοδυναμική και ψυχοπαθολογία).